

ข้อสังเกตเกี่ยวกับความรับผิดทาง กฎหมายฐานหมิ่นประมาท: กรณีศึกษาการกระทำความผิด ในสังคมออนไลน์

Remarks on Criminal Liability of the Offence of Defamation: Case Study of Social Network

*บุญยศิษย์ บุญโพธิ์

บทคัดย่อ

ความผิดฐานหมิ่นประมาท เป็นความผิดทั้งในทางแพ่งและทางอาญา แต่ในปัจจุบันพบการกระทำความผิดฐานหมิ่นประมาทได้มีรูปแบบการกระทำความผิดในรูปแบบที่ซับซ้อนและเจริญก้าวหน้าตามเทคโนโลยีเป็นอย่างมาก จนบางครั้งทำให้กฎหมายที่มีอยู่ไม่สามารถดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดได้อย่างมีประสิทธิภาพเพราะในข้อกฎหมายยังมีช่องว่างที่ไม่สามารถลงโทษผู้กระทำความผิดได้ เช่น การกระทำความผิดในสังคมออนไลน์ แม้ปัจจุบันจะได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติ ว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 ก็ตามแต่ข้อความในมาตรา 14 และ 16 ก็ยังคงมีช่องว่างที่ไม่สามารถบังคับใช้กับผู้กระทำความผิดได้ ผู้ทำวิจัยจึงได้เสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปัญหาค่าควรให้มีการแก้ไขกฎหมายในมาตรา 14 และ 16

แห่งพระราชบัญญัติ ว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 ไว้ด้วยเพื่อเป็นการอุดช่องว่างของกฎหมายและก่อให้เกิดการบังคับใช้กฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย

Abstract

Defamation is attributable to both civil and criminal liabilities. Currently, however, violations of pertinent legal provisions are complicated because of the development of advanced technology. Applicable legislations are not practically enforced to react upon offenders due to the problem of gap-in-law where offenders may not be punished. Despite the enactment of Computer Crimes Act, B.E. 2550, Sections 14 and 16 have left certain loopholes, which satisfy those wrongdoers. This research provides especially the solution that the Sections should be amended for the sake of efficient and effective enforcement of such legal mechanism.

บทนำ

ในสภาวะการณ์ปัจจุบันบทบาทของเทคโนโลยีได้เข้ามามีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตประจำวันของมนุษย์มากขึ้นซึ่งบางคนอาจจะถือว่าเทคโนโลยีเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ขาดไม่ได้หรือเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตไปโดยไม่รู้ตัว ไม่ว่าจะเป็นการทำธุรกรรมผ่านอินเทอร์เน็ต การติดต่อสื่อสารต่างๆ ซึ่งเป็นที่นิยมกันอย่างแพร่หลายในกลุ่มของคนติดตามเทคโนโลยีนอกจากจะสามารถเข้าถึงเทคโนโลยีเหล่านั้นผ่านคอมพิวเตอร์ปัจจุบันก็สามารถที่จะเข้าถึงได้โดยผ่านทางโทรศัพท์มือถือได้เป็นอีกทางเลือกหนึ่งซึ่งมีความสะดวกและรวดเร็วในการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตมากยิ่งขึ้นเพราะสามารถพกติดตัวได้ตลอดเวลาและสื่อประเภทใหม่ที่สามารถเข้าถึงได้ผ่านอินเทอร์เน็ตซึ่งมีอิทธิพลกับสังคมไทย

อย่างรวดเร็ว ได้แก่ Social Network ที่ผู้ให้บริการสามารถเข้าถึงสังคมเสมือนจริง (Virtual Communities) ในโลกของอินเทอร์เน็ต

ในปัจจุบันคำว่า Social Network นั้นยังไม่มีคำไทยเป็นทางการมีการใช้คำว่า “เครือข่ายสังคม” “เครือข่ายมิตรภาพ” หรือ “กลุ่มสังคมออนไลน์” โดยคำเหล่านี้ล้วนแต่ชี้ให้เห็นถึงความหมายของ Social Network ทั้งสิ้น สำหรับกระแสความนิยมของ Social Network ในประเทศไทยทำให้หลายคนมองว่าสิ่งเหล่านี้ที่เข้ามาสร้างผลกระทบหรือผลเสียอย่างไรบ้างกับผู้ใช้บริการ Social Network เหล่านั้นและภายในสังคมนอกจากนั้นทำให้ตระหนักถึงพฤติกรรมการบริโภคข้อมูลข่าวสารที่เปลี่ยนแปลงไปโดยไม่มีใครทราบได้ว่าในอนาคตข้างหน้าผลกระทบเหล่านี้จะเกิดขึ้นกับคนอื่นๆ เป็นจำนวนมาก เพราะเป็นสังคมออนไลน์ที่เปิดโอกาสให้เข้าไปใช้เผยแพร่ข้อมูลส่วนตัว ความรู้ รูปภาพ ผลงาน พบปะ แสดงความคิดเห็น แลกเปลี่ยนประสบการณ์ ความสนใจร่วมกันและกิจกรรมอื่น ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้อาจจะเหมือนดาบสองคมหากมองถึงผลกระทบของ Social Network ซึ่งอาจจะเกิดขึ้นจากการใช้งานในทางที่ผิดวัตถุประสงค์ซึ่งการกระทำนั้นอาจจะก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่ผู้อื่นหรือเป็นการกระทำที่ผู้อื่นเกิดความเสียหาย เพราะ Social Network นั้นสามารถกระจายข้อมูลให้กับผู้คนจำนวนมากได้อย่างรวดเร็ว ยังรวมไปถึงผลกระทบที่เกิดจากตัวผู้ใช้เอง นั้นเพราะ Social Network นั้นมีทั้งคนที่รู้จัก และไม่รู้จักปะปนอยู่ซึ่งอาจมีผู้ที่ไม่ประสงค์ดีเข้ามาใช้เป็นช่องทางในการทำเรื่องเสียหายให้เกิดขึ้นก็เป็นได้ Social Network เป็นเครือข่ายความสัมพันธ์เสมือนที่ตอบสนองกับการสร้างสายสัมพันธ์โยงใยให้เราได้เจอบุคคลที่คุยกันในเรื่องที่สนใจในสิ่งๆ เดียวกันสามารถเชื่อมโยงบุคคลต่างๆ เข้าหากัน สามารถที่จะสร้างสรรค์สังคมใหม่ๆ ให้กับทุกคนซึ่งเป็นสิ่งที่ตอบสนองรูปแบบชีวิตของมนุษย์ยุคปัจจุบันได้เป็นอย่างดีแต่ในอีกด้านหนึ่งหากผู้ใช้ใช้งาน Social Network ในทางที่ผิดหรือไม่ถูกต้องก็อาจก่อให้เกิดปัญหาที่เกิดผลกระทบในวงกว้างได้ ดังนั้นจึงควรมีการจับตามอง Social Network ในฐานะที่เป็นสื่อสังคมบนสังคมออนไลน์และมีผลกระทบ

มากมายซึ่งผู้ใช้ในสังคมควรรู้ให้เท่าทันถึงประโยชน์และโทษของสื่อใหม่ที่เกิดขึ้นมานี้¹

ในงานวิจัยฉบับนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาผลกระทบจากเทคโนโลยีเฉพาะความรับผิดชอบหมิ่นประมาทในสังคมออนไลน์ เพราะในพื้นที่สังคมออนไลน์นั้นนับได้ว่าเป็นพื้นที่อิสระในการแสดงความคิดเห็นทำให้ในบางครั้งผู้ใช้สังคมออนไลน์ขาดความตระหนักในการแสดงความคิดเห็นและไม่มีความรู้ทางด้านกฎหมายจึงทำให้สิ่งที่ตนเองกระทำลงไปบนสังคมออนไลน์นั้นเป็นความผิดฐานหมิ่นประมาท ซึ่งสามารถฟ้องร้องกันได้ทั้งในทางแพ่งและทางอาญา

โดยทั่วไปในการกระทำความผิดฐานหมิ่นประมาทนั้นมักจะมีหลักฐานชัดเจนในการฟ้องร้องผู้กระทำความผิด เช่น หนังสือพิมพ์ ใบปลิว ภาพยนตร์ รายการโทรทัศน์ เป็นต้น แต่ในปัจจุบันการกระทำความผิดฐานนี้ได้มีวิวัฒนาการของการกระทำความผิดแบบก้าวกระโดดตามเทคโนโลยีที่พัฒนาไปไม่หยุดนิ่ง ทำให้ในบางครั้งผู้เสียหายอาจไม่รู้ตัวเองว่าถูกหมิ่นประมาท เพราะมีการลบข้อความหรือการกระทำอื่นใดที่เป็นความผิดฐานหมิ่นประมาทนั้นไปแล้ว จึงทำให้ขาดหลักฐานในการยื่นฟ้องต่อคุณธรรมต่างๆ ที่การหมิ่นประมาทดังกล่าวได้ถูกเผยแพร่ไปยังบุคคลที่สามแล้ว ด้วยเหตุนี้จึงเป็นอีกหนึ่งช่องว่างของกฎหมายที่ตามไม่ทันการกระทำความผิดในสังคมออนไลน์นี้

ในปัจจุบันถึงแม้เจ้าของเว็บไซต์ต่างๆ จะให้ความสำคัญในการคัดกรองข้อความ รูปภาพ ที่ไม่เหมาะสมอันจะนำไปสู่การฟ้องร้องในคดีหมิ่นประมาทก็ตามแต่บางครั้งก็ไม่สามารถคัดกรองได้ทั้งหมดเพราะผู้ใช้อ้างว่าขัดกับกฎหมายรัฐธรรมนูญเรื่องสิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของประชาชนต้องรอให้มีผู้ร้องทุกข์จึงสามารถทำการลบข้อความนั้นได้ ด้วยเหตุผลนี้จึงเป็นเหตุให้ผู้กระทำความผิดไม่ได้รับการลงโทษตามกฎหมายในบางครั้งเพราะไม่มีผู้ร้องทุกข์ทางเจ้าของเว็บไซต์ก็ไม่สามารถลบข้อความนั้นได้ ทั้งๆ ที่เป็นข้อความที่หมิ่นประมาทอันทำให้ผู้อื่นเสียชื่อเสียง แต่เป็นเพียงเพราะผู้เสียหายไม่ทราบเพราะไม่ได้เล่นอินเทอร์เน็ตนั่นเอง²

¹ ธิญญลักษณ์ เหล็กพิมาย. *ภัยมืดที่แฝงมากับสังคมออนไลน์*. 2553.

² พรเทพ ทวีกาญจน์. *การหมิ่นประมาททางอินเทอร์เน็ต*. 2551.

ในปัจจุบันเราจะพบเห็นข้อความหรือการกระทำในสังคมออนไลน์ที่อาจจะทำให้บุคคลอื่นได้รับความเสียหายต่อชื่อเสียงมากมาย เช่น การกล่าวเท็จบนอินเทอร์เน็ต (False Accusation) ซึ่งปัญหานี้เป็นปัญหาใหญ่มากแม้กระทั่งเว็บไซต์ขนาดใหญ่ของโลกอย่าง กูเกิ้ล ยังถือว่าเป็นปัญหาที่ใหญ่มาก รวมทั้ง การใช้สังคมออนไลน์เพื่อการข่มเหงรังแก (Cyber Bullying) ซึ่งกรณีหลังนี้จะเกิดกับบุคคลที่อยู่ในสถานะที่อ่อนแอกว่า เช่น เด็ก หรือ สตรี การกระทำความผิดในลักษณะนี้ ก็คือ การโพสต์ข้อความ รูปภาพ หรือคลิปวิดีโอที่บุคคลดังกล่าวถูกกระทำ เช่น ถูกข่มขืน หรือถูกทารุณกรรม เป็นต้น ซึ่งล้วนแต่เป็นการกระทำความผิดฐานหมิ่นประมาททั้งสิ้นแต่ด้วยความก้าวไกลของเทคโนโลยีและกฎหมายที่จะนำมาบังคับใช้กับผู้กระทำความผิดด้วยกันคนละก้าวเลยเป็นช่องโหว่ของกฎหมายที่เปิดโอกาสให้ผู้กระทำความผิดยังคงไม่ต้องรับผิด

ถึงแม้ในปัจจุบันได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 ไปแล้วก็ตามและมาตราที่น่าจะนำมาบังคับใช้เกี่ยวกับความรับผิดฐานหมิ่นประมาทในสังคมออนไลน์คือ มาตรา 16 ที่บัญญัติไว้ว่า

“ผู้ใดนำเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ที่ประชาชนทั่วไปอาจเข้าถึงได้ซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์ที่ปรากฏเป็นภาพของผู้อื่น และภาพนั้นเป็นภาพที่เกิดจากการสร้างขึ้นตัดต่อเติมหรือดัดแปลงด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์หรือวิธีการอื่นใด ทั้งนี้โดยประการที่น่าจะทำให้ผู้อื่นนั้นเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่น ถูกเกลียดชัง หรือได้รับความอับอาย ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปีหรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าการกระทำตามวรรคหนึ่งเป็นการนำเข้าสู่ข้อมูลคอมพิวเตอร์โดยสุจริต ผู้กระทำไม่มีความผิดตามวรรคหนึ่งเป็นความผิดอันยอมความได้

ถ้าผู้เสียหายในความผิดตามวรรคหนึ่งตายเสียก่อนร้องทุกข์ ให้บิดามารดา คู่สมรส หรือบุตรของผู้เสียหายร้องทุกข์ได้และให้ถือว่าเป็นผู้เสียหาย”

หากพิจารณาโดยภาพรวมมาตรานี้เหมือนจะครอบคลุมและเพียงพอต่อการบังคับใช้กับผู้กระทำความผิดฐานหมิ่นประมาทบนสังคมออนไลน์แล้ว

ก็ตามแต่หากพิจารณาให้ถ่องแท้จะเห็นได้ว่ามาตรฐานนี้มุ่งคุ้มครองเฉพาะการเข้าถึงหรือการโพสต์ข้อความที่ฝ่าฝืนต่อความจริงหรือความเท็จนั่นเอง ซึ่งหากพิจารณาตามหลักความผิดฐานหมิ่นประมาทแล้วนั้นการใส่ความที่ฝ่าฝืนต่อความจริงอันก่อให้เกิดความเสียหายต่อชื่อเสียงของคนอื่นนั้นสามารถฟ้องได้เฉพาะคดีแพ่งเท่านั้นตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 423 แต่หากเป็นภาพหรือข้อความที่นำมาโพสต์ในสังคมออนไลน์โดยไม่ผ่านการติดต่อ ดัดแปลงใดๆ เป็นภาพจริง ข้อความจริงย่อมไม่สามารถดำเนินคดีฟ้องร้องกับผู้กระทำความผิดตามมาตรา 16 แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 ได้เลย ทั้งๆ ที่ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 326 ไม่ได้จำกัดเลยว่าการใส่ความผู้อื่นต่อบุคคลที่สามนั้นต้องเป็นเรื่องที่ฝ่าฝืนต่อความจริงเท่านั้น เพราะหมายควมรวมถึงข้อความหรือรูปภาพที่เป็นจริงแต่ทำให้บุคคลนั้นเสียชื่อเสียงถูกดูหมิ่นหรือถูกเกลียดชังก็เพียงพอที่จะนำมาฟ้องเป็นคดีหมิ่นประมาททางอาญาได้แล้ว³

จากเหตุที่กล่าวมาทั้งหมดข้างต้นทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องและกฎหมายที่มีอยู่เกี่ยวกับความรับผิดฐานหมิ่นประมาทบนสังคมออนไลน์ว่าจะมีมาตรการที่เหมาะสมในการที่จะลงโทษผู้กระทำความผิดมุ่งก่อให้เกิดความเป็นธรรมกับผู้เสียหาย จุดช่องว่างของกฎหมายให้ก้าวทันกับการกระทำความผิดที่เกิดขึ้นแบบก้าวกระโดดตามเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่มีการพัฒนาแบบไม่หยุดยั้ง และก่อให้เกิดการบังคับใช้กฎหมายสมเจตนารมณ์ในความผิดฐานหมิ่นประมาทต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาถึงมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวกับความผิดฐานหมิ่นประมาทที่การกระทำความผิดเกิดขึ้นในสังคมออนไลน์

³ พิสิษฐ์ วงศ์เกียรติธนา. ความรับผิดทางอาญาฐานหมิ่นประมาทที่กระทำต่อบุคคลสาธารณะ ในแวดวงการเมืองการปกครองและระบบราชการ. 2552.

2. เพื่อศึกษาถึงรูปแบบและปัญหาของการกระทำความผิดฐานหมิ่นประมาทในสังคมออนไลน์

3. เพื่อเสนอแนะในการบัญญัติและแก้ไขกฎหมายเพื่อรองรับการกระทำความผิดฐานหมิ่นประมาทในสังคมออนไลน์ในประเทศไทย

โดยมีสมมติฐานของการวิจัยกฎหมายที่เข้ามาบังคับใช้กับความรับผิดชอบเกี่ยวกับความผิดฐานหมิ่นประมาทต้องครอบคลุมและสามารถบังคับใช้กับผู้กระทำความผิดฐานหมิ่นประมาทในทุกสถานการณ์รวมทั้งการกระทำความผิดในสังคมออนไลน์ด้วย ซึ่งจะนำมาซึ่งความถูกต้องและสอดคล้องตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย

ขอบเขตของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาถึงมาตรการทางกฎหมายในประเทศไทยในการบังคับใช้กับผู้กระทำความผิดฐานหมิ่นประมาทในสังคมออนไลน์เท่านั้น ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยโดยวิธีการค้นคว้าจากเอกสาร (Documentary Research) โดยการค้นคว้าจากตำรา งานวิจัย บทความวิจัย บทความวิชาการ บทความจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เอกสารประกอบการสอน แนวคำพิพากษา ฎีกาและกฎหมายต่างๆ ที่เกี่ยวข้องแล้วนำข้อมูลเหล่านั้นมาวิเคราะห์รวมกัน โดยประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. ทราบถึงมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวกับความผิดฐานหมิ่นประมาทที่การกระทำความผิดเกิดขึ้นในสังคมออนไลน์

2. ทราบถึงรูปแบบและปัญหาของการกระทำความผิดฐานหมิ่นประมาทในสังคมออนไลน์

3. สามารถเสนอแนะแนวทางในการบัญญัติกฎหมายที่บังคับใช้กับความผิดฐานหมิ่นประมาทบนสังคมออนไลน์ในประเทศไทย

บทนิยามศัพท์สังคมออนไลน์ (Social Network) หมายถึง การที่ผู้คนสามารถทำความรู้จัก และเชื่อมโยงกันในทิศทางใดทิศทางหนึ่งโดยอาศัยเทคโนโลยี

สังคมออนไลน์ (Social Network, Social Media)

Social ในที่นี้หมายถึง สังคมออนไลน์ Media ในที่นี้หมายถึง เนื้อหา เรื่องราว และบทความ Social Media จึงหมายถึง สังคมออนไลน์ที่มีผู้ใช้เป็นผู้สื่อสาร หรือเขียนเล่าเนื้อหา เรื่องราว ประสบการณ์ บทความ รูปภาพ และ วิดีโอ ที่ผู้ใช้เขียนขึ้นเอง ทำขึ้นเอง หรือพบเจอจากสื่ออื่นๆ แล้วนำมาแบ่งปันให้กับผู้อื่นที่อยู่ในเครือข่ายของตน ผ่านทางเว็บไซต์ Social Network ที่ให้บริการบนโลกออนไลน์ ปัจจุบัน การสื่อสารแบบนี้ จะทำผ่านทาง Internet และ โทรศัพท์มือถือเท่านั้น เนื้อหาของ Social Media โดยทั่วไปเปรียบได้หลายรูปแบบ ทั้งกระดานความคิดเห็น (Discussion boards) เว็บบล็อก (Weblogs) วิกี (wikis) Podcasts รูปภาพ และวิดีโอ ส่วนเทคโนโลยีที่รองรับเนื้อหาเหล่านี้ก็รวมถึง เว็บบล็อก (Weblogs) เว็บไซต์แชร์รูปภาพ เว็บไซต์แชร์วิดีโอ เว็บบอร์ด อีเมล เว็บไซต์แชร์เพลง Instant Messaging Tool ที่ให้บริการ Voice over IP เป็นต้น

ประเภทของ Social Network

สำหรับประเภทของ Social Networking มีผู้เชี่ยวชาญในแขนงต่างๆ ได้จัดแบ่งไว้ซึ่งมีความแตกต่างกัน สำหรับผู้วิจัยขอสรุปประเภทของ Social Networking ไว้ 7 ประเภท ดังนี้

1. การเขียนบทความ (Weblog) เป็นระบบจัดการเนื้อหา (Content Management System: CMS) รูปแบบหนึ่ง ซึ่งทำให้ผู้ใช้สามารถเขียนบทความที่เรียกว่า โพสต์ (Post) และทำการเผยแพร่ได้โดยง่าย เป็นการเปิดโอกาสให้คนที่มีความสามารถในด้านต่างๆ สามารถเผยแพร่ความรู้ดังกล่าว ด้วยการเขียนได้อย่างเสรี ซึ่งอาจจะถูกนำมาใช้ได้ 3 รูปแบบ คือ

1.1 Blog ที่จัดทำโดยบริษัท (Corporate Blog) โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อพุดจาสื่อสารกับลูกค้า เช่น Starbucks Gossip

1.2 Microblog มีลักษณะเป็นการโพสต์ข้อความสั้นๆ ไม่เกิน 140 ตัวอักษร และสามารถที่จะส่งข้อความสั้นๆ ไปยังโทรศัพท์มือถือได้โดยที่

ไม่จำเป็นต้องเปิดอินเทอร์เน็ตเข้าอ่านเหมือน Blog ทั่วไป ซึ่งก็คือข้อความที่จะบอกว่า “ตอนนี้คุณทำอะไรอยู่” เช่น Twitter

1.3 Blog ที่เขียนจาก Blogger อีลระ ที่มีความสามารถเขียนเรื่องที่ตลกขบขัน และมีผู้ติดตามจำนวนมาก ซึ่ง Blog ในรูปแบบหลังนี้ปัจจุบันนักการตลาดนิยมให้ Blogger ได้เข้ามาทดลองใช้สินค้า (Testimonial) แทนการใช้ดารา หรือบุคคลที่มีชื่อเสียงมาเป็นพรีเซ็นเตอร์ แล้วให้ Blogger เขียนข้อความในลักษณะสนับสนุนหรือแนะนำสินค้า จนกลายเป็นกลยุทธ์ Marketing Influencer

2. แหล่งข้อมูลหรือความรู้ (Data/Knowledge) เป็นเว็บที่รวบรวมข้อมูล ความรู้ในเรื่องต่างๆ ในลักษณะเนื้อหาอิสระ ทั้งวิชาการ ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ สินค้า หรือบริการ โดยมุ่งเน้นให้บุคคลที่มีความรู้ในเรื่องต่างๆ เหล่านั้นเป็นผู้เข้ามาเขียนหรือแนะนำไว้ ส่วนใหญ่มักเป็นนักวิชาการ นักวิชาชีพ หรือผู้เชี่ยวชาญ เช่น Wikipedia ที่เป็นสารานุกรมออนไลน์หลายภาษา Google earth เว็บดูแผนที่ได้ทุกมุมโลกให้ความรู้ทางภูมิศาสตร์การท่องเที่ยว การเดินทาง การจราจร หรือที่พิก dig หรือ diggZy Favorites Online เป็นเว็บทำหน้าที่เก็บ URL ของเว็บไซต์ที่ชื่นชอบไว้ดูภายหลัง เป็นต้น

3. ประเภทเกมส์ออนไลน์ (Online games) เป็นเว็บที่ได้รับความนิยมมากเพราะเป็นแหล่งรวบรวมเกมส์ไว้มากมาย จะมีลักษณะเป็นวิดีโอเกมส์ที่เล่นบนเครือข่ายคอมพิวเตอร์ โดยเฉพาะบนอินเทอร์เน็ต ซึ่งเกมส์ออนไลน์นี้ผู้เล่นสามารถที่จะสนทนา เล่น แลกเปลี่ยน items ในเกมส์กับบุคคลอื่นๆ ในเกมส์ได้ และสาเหตุที่มีผู้นิยมมากเนื่องจากผู้เล่นได้เข้าถึงความรู้สึกสนุกที่จะมีเพื่อนเล่นเกมไปด้วยกันมากกว่าการเล่นคนเดียว อีกทั้ง มีกราฟิกที่สวยงามและมีกิจกรรมต่างๆ เพิ่ม เช่น อาวุธ เครื่องแต่งตัวใหม่ๆ ที่สำคัญสามารถที่จะเล่นกับเพื่อนๆ แบบออนไลน์ได้ทันที เช่น Second Life Audition Ragnarok Pangya เป็นต้น

4. ประเภทชุมชนออนไลน์ (Community) เป็นเว็บที่เน้นการหาเพื่อนใหม่ หรือการตามหาเพื่อนเก่าที่ไม่ได้เจอกันนาน การสร้าง Profile ของตนเอง โดยการใส่รูปภาพกราฟิกที่แสดงถึงความเป็นตัวตนของเรา

(Identity) ให้เพื่อนที่อยู่ใกล้เคียงได้รู้จักเรามากยิ่งขึ้น และยังมีลักษณะของการแลกเปลี่ยนเรื่องราว ถ่ายทอดประสบการณ์ต่างๆ ร่วมกัน เช่น Hi5 Facebook MySpace MyFriend เป็นต้น

5. **ประเภทฝากรูปภาพ (Photo management)** เว็บไซต์เน้นฝากเฉพาะรูปภาพ (Photo) โดยไม่เปลืองฮาร์ดดิสก์ส่วนตัว โดยการ Upload รูปภาพจากกล้องถ่ายรูป หรือโทรศัพท์มือถือไปเก็บไว้บนเว็บ ซึ่งสามารถแชร์ภาพหรือซื้อขายภาพกันได้อย่างง่ายดาย เช่น Flickr Photoshop Express Photobucket ฯลฯ เป็นต้น

6. **ประเภทสื่อ (Media)** เว็บไซต์ใช้ฝากหรือแบ่งปัน (Sharing) ไฟล์ประเภท Multimedia อย่าง คลิปวิดีโอ ภาพยนตร์ เพลง ฯลฯ โดยใช้วิธีเดียวกันแบบเว็บฝากภาพ แต่เว็บนี้เน้นเฉพาะไฟล์ที่เป็น Multimedia เช่น YouTube imeem Bebo Yahoo Video Ustream.tv ฯลฯ เป็นต้น

7. **ประเภทซื้อ-ขาย (Business / commerce)** เป็นเว็บที่ทำธุรกิจออนไลน์ที่เน้นการซื้อขายสินค้า หรือบริการต่างๆ ผ่านเว็บไซต์ (E-commerce) เช่น การซื้อ-ขายรถยนต์ หนังสือ หรือ ที่พักอาศัย ซึ่งเป็นเว็บที่ได้รับความนิยมมาก เช่น Amazon eBay Tarad Pramool ฯลฯ แต่เว็บไซต์ประเภทนี้ยังไม่ถือว่าเป็น Social Network ที่แท้จริง เนื่องจากมิได้เปิดโอกาสให้ผู้ใช้บริการแชร์ข้อมูลกันได้หลากหลาย นอกจากเน้นการสั่งซื้อและแนะนำสินค้าเป็นส่วนใหญ่

ความรับผิดชอบหมิ่นประมาทตามกฎหมายไทย

1. ความรับผิดชอบหมิ่นประมาททางแพ่ง

ความรับผิดชอบหมิ่นประมาททางแพ่งนั้นอยู่ภายใต้บทบัญญัติเรื่องละเมิด โดยเริ่มที่มาตรา 420 ซึ่งเป็นบทบัญญัติในเรื่องของการละเมิดทั่วไป แต่บทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับหมิ่นประมาทมากที่สุด คือ มาตรา 423 ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องละเมิดในชื่อเสียง โดยกฎหมายมาตราดังกล่าวได้บัญญัติไว้ว่า

“ผู้ใด กล่าวหรือไขข่าวแพร่หลาย ซึ่งข้อความอันฝ่าฝืนต่อความเป็นจริง เป็นที่เสียหายต่อชื่อเสียง หรือเกียรติคุณของบุคคลอื่นก็ดี หรือเป็นที่เสียหายแก่ทางทำมาหาได้ หรือทางเจริญของเขาโดยประการอื่นก็ดี ท่านว่าผู้นั้นจะต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่เขาเพื่อความเสียหายอย่างใดๆ อันเกิดแก่การนั้น แม้ทั้งเมื่อตนมิได้รู้ว่า ข้อความนั้นไม่จริงแต่หากควรจะรู้ได้

ผู้ใดส่งข่าวสาส์นอันตนมิได้รู้ว่าเป็นความไม่จริง หากว่าตนเองหรือผู้รับข่าวสาส์นนั้นมีทางได้เสียโดยชอบในการนั้นด้วยแล้ว ท่านว่าเพียงแต่ส่งข่าวสาส์นเช่นนั้น หากทำให้ผู้นั้นต้องรับผิดใช้ค่าสินไหมทดแทนไม่”

องค์ประกอบความรับผิดทางแพ่ง

1. ผู้ใดกล่าวหรือไขข่าวแพร่หลายต่อบุคคลที่สาม หมายความว่า

1.1 ผู้ใด อาจเป็นบุคคลธรรมดา เช่น บรรณารักษ์ ตัวผู้สื่อข่าว หรือนิติบุคคล อันได้แก่ หนังสือพิมพ์ หรือสถานีโทรทัศน์ที่เป็นก่อตั้งเป็นบริษัท หรือห้างหุ้นส่วน

1.2 มีการกล่าวหรือไขข่าวแพร่หลาย ซึ่งการกล่าว หมายถึง การพูดหรือนำเสนอข้อมูลด้วยวิธีการใดวิธีการหนึ่งโดยตนเองเป็นผู้ริเริ่มการไขข่าว หมายถึง การนำเสนอหรือกระจายข่าวจากข้อมูลที่ได้รับมาจากผู้อื่น โดยไม่ต้องพิจารณาว่าผู้กระทำกระทำโดยจงใจหรือประมาทหรือไม่ ขอเพียงให้กระทำโดยรู้สึกลำบากตัวก็เพียงพอ

1.3 ต้องเป็นการกล่าวหรือไขข่าวต่อบุคคลที่สาม ดังนั้น หมิ่นประมาททางแพ่ง ต้องประกอบด้วยผู้กล่าว ผู้ถูกกล่าวพาดพิง และผู้รับฟัง ซึ่งผู้ถูกกล่าวพาดพิงอาจจะอยู่ในขณะนั้นหรือไม่ก็ได้ แต่ผู้กล่าวต้องมีเจตนาที่จะกล่าวให้บุคคลที่สามรับรู้ หากไม่มีเจตนา เช่น ผู้กล่าวนี้กว่าตนอยู่คนเดียวในห้องจึงพูดขึ้น แต่แท้จริงมีบุคคลที่สามอยู่ด้วยก็ถือว่าไม่ได้เจตนากล่าวให้บุคคลที่สามฟัง

2. เป็นข้อความอันฝ่าฝืนต่อความจริง กล่าวคือ

2.1 ข้อความนั้นต้องไม่เป็นความจริง (False Light)

2.2 ข้อความที่กล่าวต้องเป็นการยืนยันข้อเท็จจริง ที่เป็นไปได้จริง ไม่ใช่คำตำ การคาดคะเน ล้อเลียน

2.3 บุคคลที่สามผู้รับข้อความจะเชื่อหรือไม่เชื่อก็ถือเป็นความผิด ถ้าสิ่งที่กล่าวเป็นเรื่องไม่จริง

3. เป็นที่เสียหายแก่ชื่อเสียง เกียรติคุณ (คำนวณเป็นเงินไม่ได้) ทาง ทำมาหาได้ และทางเจริญด้วย (คำนวณเป็นเงินได้)

4. ควรจะรู้ว่าไม่จริง กล่าวคือ แม้ว่าสิ่งที่พูดนั้น คนพูดอาจจะไม่รู้ ไม่แน่ใจว่าเป็นเรื่องเท็จก็ถือเป็นความผิด หากสิ่งที่พูดไปนั้น มีเหตุอันควรคิด ได้ว่าผู้พูดน่าจะทราบว่าเป็นเรื่องเท็จ

ตัวอย่างข้อความหมิ่นประมาททางแพ่ง

คำพิพากษาฎีกาที่ 5584/2545 “ณรงค์ตั้งไม่หยุด ฟรังกระพือหนัก บัญชีดำอยู่ที่นายก... ณรงค์ใช้ปืนตบหน้าลูกน้องตัวเอง... นายณรงค์ วงศ์วรรณ หัวหน้าพรรคสามัคคีธรรม ต้องตกเป็นบุคคลต้องห้ามสำหรับออสเตรเลียอีก ประเทศหนึ่งด้วยข้อสงสัยพัวพันค้ายาเสพติดและเมื่อว่าที่นายกฯ ไทยถูก กล่าวหาว่าค้ำฝง...” (หนังสือพิมพ์ แนวหน้าจ่ายค่าเสียหาย 5 ล้านบาท)

คำพิพากษาฎีกาที่ 3275/2545 “จิกจักรวาล ! หึง “บ๊วย” โอ.เค. นู๊ด 5 ล้าน !” (หนังสือพิมพ์ ข่าวสด จ่ายค่าเสียหาย 1 ล้านบาท)

ข้อยกเว้นความผิด

1. มีทางได้เสียโดยชอบในการส่งข่าวสาร

- เป็นการส่งข่าวสารระหว่างผู้ส่งข่าวและผู้รับข่าวโดยเฉพาะ มิใช่ส่งข่าวแก่ประชาชนเป็นการทั่วไป

- ผู้ส่งข่าวสารมิได้รู้ว่าข้อความที่ตนส่งไปนั้นไม่เป็นความจริง

- ผู้ส่งข่าวสารและผู้รับข่าวสารมีทางได้เสียโดยชอบในการส่งข่าว

นั้น เช่น ดอกโศกบอกอุบุตรสาวของตนว่า นาย คู่รักของอุเป็นคนที่เคยติดคุกติด ตะรางมา และเคยโกงเงินบริษัท แต่ความจริงนายเป็นคนดี ดอกโศกพูดโดย ไม่รู้ว่าสิ่งที่พูดเป็นความเท็จ เช่นนี้ดอกโศกไม่มีความผิด เพราะมีส่วนได้เสียใน การส่งข่าวนั้น

2. มีเอกสิทธิ์ในการกล่าวหรือไขข่าว เช่น ในที่ประชุมสภา ในระหว่าง การพิจารณาของศาล

3. มีข้อยกเว้นประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 329 เรื่องการแสดงความคิดเห็นโดยสุจริต

4. มีความยินยอมของผู้เสียหาย

การเยียวยาความเสียหายฐานหมิ่นประมาททางแพ่ง

มาตรา 447 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บัญญัติว่า

“บุคคลใดทำให้เขาต้องเสียหายแก่ชื่อเสียง เมื่อผู้เสียหายร้องขอศาลจะสั่งให้บุคคลนั้นจัดการตามควรเพื่อทำให้ชื่อเสียงของผู้นั้นกลับคืนดีแทนให้ใช้ค่าเสียหาย หรือทั้งให้ใช้ค่าเสียหายด้วยก็ได้”

2. ความรับผิดฐานหมิ่นประมาททางอาญา

2.1 หลักกฎหมาย

มาตรา 326 ประมวลกฎหมายอาญา บัญญัติว่า

“ผู้ใดใส่ความผู้อื่นต่อบุคคลที่สาม โดยประการที่น่าจะทำให้ผู้อื่นนั้นเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่น หรือถูกเกลียดชัง ผู้นั้นกระทำความผิดฐานหมิ่นประมาท ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

2.2 องค์ประกอบความผิด

1. ผู้ใด หมายถึง บุคคลธรรมดาและนิติบุคคล

2. เจตนาต้องเป็นการกระทำความผิดฐานหมิ่นประมาทต้อง

มีเจตนาเท่านั้น

3. ใส่ความผู้อื่นต่อบุคคลที่สาม กล่าวคือ “ใส่ความ” หมายถึง การกล่าวหรือทำด้วยประการใดๆ ในลักษณะที่เป็นการยืนยันข้อเท็จจริงในเรื่องของบุคคลอื่นต่อบุคคลที่สาม เช่น การเล่าเรื่องที่ได้ยินมา การเอาจดหมายให้บุคคลที่สามอ่าน

ข้อสังเกต

1. การกล่าวอ้างว่า “ได้ยินมาว่า” “เขาเล่าให้ฟังว่า” “เขาสื่อกันว่า” “แหล่งข่าวกล่าวว่า” ก็ไม่ทำให้ผู้อ้างดังกล่าวพ้นจากความผิดฐานเป็น ผู้หมิ่นประมาท

2. สิ่งที่ได้ความจะเป็นความจริงหรือไม่ก็ผิด เว้นพิสูจน์ได้ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 330

3. การจะเป็นข้อเท็จจริงได้ต้องเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นแล้วในอดีต หรือกำลังจะเกิดขึ้นในปัจจุบัน หากเป็นเรื่องในอนาคตที่ยังห่างไกลก็ไม่ถือเป็นข้อเท็จจริงอาจเป็นเพียงการคาดคะเน หรือการทำนายเท่านั้น เว้นแต่เรื่องในอนาคตนั้นอาจยืนยันให้เห็นข้อเท็จจริงในปัจจุบันได้ เช่น

กรณีไม่ถือเป็นการใส่ความ

นายแกงส้ม กล่าวถึง เด็กชายฮั่น ให้นายโดม ฟังว่า “เด็กชายฮั่น เป็นคนใจร้อน โตขึ้นคงเป็นฆาตกรแน่ๆ เลย”

กรณีถือเป็นการใส่ความ

นายจ้ำงเล่าให้นายบัญญัติ ฟังว่า “สงกรานต์ปีนี้ นายดินกับนายชิงชัย วางแผนจะบุกปล้นทองในร้านของนายบุรี” เป็นคำกล่าวที่มีการยืนยันข้อเท็จจริงในปัจจุบันรวมอยู่ด้วย (ยืนยันว่านายดินและนายชิงชัยมีเจตนาไม่ดี)

“ผู้อื่น” หมายถึง ผู้ถูกใส่ความ หรือผู้ได้รับความเสียหายจากการใส่ความ ซึ่งต้องสามารถระบุตัวได้แน่นอน

- กรณีไม่มีการระบุชื่อผู้ถูกหมิ่นประมาทจะพิจารณาจากสภาพทั่วไปว่าผู้กระทำความประสงค์ที่จะกล่าวหมิ่นประมาทผู้ใดหากชัดเจนว่าหมายถึงผู้ใดก็มีความผิดฐานหมิ่นประมาท เช่น ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ ผู้ว่ากรุงเทพมหานคร อธิการบดีมหาวิทยาลัยกรุงเทพ นายกรัฐมนตรี ฯลฯ

- กรณีเป็นการหมิ่นประมาทบุคคลหลายคนหรือเป็นหมู่คณะ จะพิจารณาว่าการหมิ่นประมาทนั้นเป็นที่เข้าใจได้ว่า หมายถึง บุคคลหนึ่งบุคคลใดหรือทุกคนในกลุ่มหรือไม่ หากกล่าวกว้างเกินไปก็ไม่ถือว่าเป็นหมิ่นประมาท เช่น คนกรุงเทพ สื่อมวลชน ตำรวจ ฯลฯ

“บุคคลที่สาม” หมายถึง บุคคลอื่นซึ่งมิใช่ผู้ใส่ความหรือผู้ถูกใส่ความ ทั้งนี้บุคคลที่สามต้องได้ทราบและเข้าใจข้อความที่มีการใส่ความด้วย แต่ไม่จำเป็นต้องถึงขั้นที่บุคคลที่สามต้องอยู่ต่อหน้าผู้ใส่ความ เช่น

นายอาจหาญโทรศัพท์ไปเล่าให้ให้นายเฉลิมซึ่งเป็นคนหูหนวกฟังว่า “นายดวงเฉลิมเป็นพ่อค้าขายบ้า” กรณีนี้ไม่ถือว่าเป็นการใส่ความนายดวงเฉลิม เพราะนายเฉลิมซึ่งเป็นบุคคลที่สามไม่สามารถทราบและเข้าใจข้อความที่มีการใส่ความนั้น

หากเป็นกรณีที่บุคคลอื่นแอบฟัง หรือแอบอ่านข้อความทำให้สามารถทราบถึงการใส่ความนั้น บุคคลเหล่านี้ไม่ถือว่าเป็นบุคคลที่สาม เนื่องจากผู้ใส่ความขาดเจตนาจึงไม่มีความผิดฐานหมิ่นประมาท

4. โดยประการที่น่าจะทำให้ผู้อื่นเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่น หรือถูกเกลียดชังโดยวิญญูจากกรกระทำของผู้ใส่ความมิใช่จากผลของการกระทำดังนั้นแม้ผลที่เกิดขึ้น ผู้อื่นจะไม่ได้เสียชื่อเสียง แต่กรกระทำของผู้ใส่ความอยู่ในลักษณะที่เห็นได้ว่าผู้อื่นอาจเสียชื่อเสียง การกระทำของผู้ใส่ความก็เป็นกรหมิ่นประมาทแล้ว (โดยพิจารณาจากความรู้สึกของคนทั่วไป)

“ชื่อเสียง” หมายถึง คุณค่าของมนุษย์ในสังคม ในกรอบศีลธรรมอันดี

ตัวอย่างความผิดฐานหมิ่นประมาท

คำพิพากษาฎีกาที่ 295/2505 (ที่ประชุมใหญ่) “ทนายความเมืองร้อยเอ็ดคบไม่ได้ เป็นนกสองหัว เขี้ยบบเรื่อสองแคม เป็นมวยลั้ม ว่าความที่แรกดี ครั้นได้รับเงินก็ว่าเป็นอย่างอื่น” (ทนายความในขณะนั้นมีอยู่ 10 คน)

ตัวอย่างไม่ถือเป็นการผิดฐานหมิ่นประมาท

คำพิพากษาฎีกาที่ 256/2509 “ท. เป็นผีปอบเที่ยวหากินตอนกลางคืน” ไม่ก่อให้เกิดความเกลียดชังดูหมิ่น เพราะคนธรรมดาไม่เชื่อว่าจะเป็นอย่างนั้นได้

- “ไอ้คนมันเป็นตำรวจหมาๆ ไปบอกมันนะถ้ามันพูดมากอีกกูจะเอาเรื่อง” เป็นเพียงคำพูดไม่สุภาพไม่มีการยืนยันข้อเท็จจริง

ข้อสังเกต

คำพูดไม่สุภาพ คำด่าทั่วไป คำกล่าวลอยๆ ไม่ยืนยันข้อเท็จจริงไม่ผิดฐานหมิ่นประมาท แต่ถ้าหากคำด่านั้นมีการหมิ่นประมาทรวมอยู่ด้วยก็ถือเป็นความผิดฐานหมิ่นประมาท เช่น

“อ้าวแห้วทำชู้กับผัวอืด้อย มันทำตัวเป็นหมาไม่เลือกกว่าเป็นใคร” มีคำว่า “เป็นชู้” ซึ่งเป็นการกล่าวที่ยืนยันข้อเท็จจริงรวมอยู่ด้วยจึงเป็นความผิดฐานหมิ่นประมาท

“ไอ้เหี้ย ไอ้สัตว์ไอ้ ท. โกงบ้านโกงเมือง” มีคำว่า “โกงบ้านโกงเมือง” ซึ่งเป็นการกล่าวที่ยืนยันข้อเท็จจริงรวมอยู่ด้วยจึงเป็นความผิดฐานหมิ่นประมาท

2.3 หมิ่นประมาทบทจรรยา

1. หมิ่นประมาทพระมหากษัตริย์ พระราชินี รัชทายาท และผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์

มาตรา 112 ประมวลกฎหมายอาญา บัญญัติว่า

“ผู้ใดหมิ่นประมาท ดูหมิ่น หรือแสดงความอาฆาตมาดร้าย พระมหากษัตริย์ พระราชินี รัชทายาท และผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ 3 ปี ถึง 15 ปี

2. หมิ่นประมาทราชาบดี ราชินี รัชทายาท ประมุขแห่งรัฐต่างประเทศ

มาตรา 133 ประมวลกฎหมายอาญา บัญญัติว่า

“ผู้ใดหมิ่นประมาท ดูหมิ่น หรือแสดงความอาฆาตมาดร้าย ราชาบดี ราชินี รัชทายาท ประมุขแห่งรัฐต่างประเทศ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ 1 ปี ถึง 7 ปี หรือปรับตั้งแต่ 2,000 บาท ถึง 14,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

3. หมิ่นประมาทผู้แทนรัฐต่างประเทศซึ่งได้รับแต่งตั้งให้เข้ามาอยู่ในประเทศไทย

มาตรา 134 ประมวลกฎหมายอาญา บัญญัติว่า

“ผู้ใดหมิ่นประมาท ดูหมิ่น หรือแสดงความอาฆาตมาดร้าย ผู้แทนรัฐต่างประเทศซึ่งได้รับแต่งตั้งให้เข้ามาอยู่ในพระราชสำนัก ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ 6 เดือนถึง 5 ปี หรือปรับตั้งแต่ 2,000 บาทถึง 10,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

4. หมิ่นประมาทสมเด็จพระสังฆราช

มาตรา 44 ทวิ พ.ร.บ.คณะสงฆ์ พ.ศ. 2535 บัญญัติว่า

“ผู้ใดหมิ่นประมาท ดูหมิ่น หรือแสดงความอาฆาตมาดร้าย สมเด็จพระสังฆราช ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 1 ปี หรือปรับไม่เกิน 20,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

5. หมิ่นประมาทด้วยการโฆษณา

มาตรา 328 ประมวลกฎหมายอาญา บัญญัติว่า

“ถ้าความผิดฐานหมิ่นประมาทได้กระทำโดยการโฆษณาด้วย เอกสาร ภาพวาดภาพระบายสี ภาพยนตร์ ภาพหรือตัวอักษรที่ทำให้ปรากฏด้วยวิธีใด แผ่นเสียงหรือสิ่งบันทึกเสียงอย่างอื่น กระทำโดยการกระจายเสียง หรือโดยการกระทำการป่าวประกาศด้วยวิธีอื่นใด ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 2 ปี และปรับไม่เกิน 200,000 บาท”

องค์ประกอบความผิด

1. มีการกระทำความผิดฐานหมิ่นประมาทตามมาตรา 326 หรือ 327 (หมิ่นประมาทผู้ตาย)

2. เป็นการกระทำความผิดโดยการโฆษณาด้วยเอกสาร ภาพระบายสี ภาพยนตร์ ภาพ ตัวอักษรที่ทำให้ปรากฏด้วยวิธีใด แผ่นเสียง หรือสิ่งบันทึกเสียงอย่างอื่น กระทำโดยการกระจายเสียง หรือโดยการกระทำ การป่าวประกาศ เช่น การเขียนบนเว็บไซต์บนอินเทอร์เน็ตด้วย

2.4 ข้อยกเว้นการกระทำที่ไม่เป็นความผิดฐานหมิ่นประมาท

มาตรา 329 ประมวลกฎหมายอาญา บัญญัติว่า

“ผู้ใดแสดงความคิดเห็น หรือข้อความโดยสุจริตเพื่อ

(1) ความชอบธรรม ป้องกันตนหรือป้องกันส่วนได้เสีย เกี่ยวกับตนตามคลองธรรม

(2) ในฐานะเป็นเจ้าของพนักงานปฏิบัติตามหน้าที่

(3) ดิชมด้วยความเป็นธรรมซึ่งบุคคลหรือสิ่งใดอันเป็นวิสัย ของประชาชนย่อมกระทำ หรือ

(4) ในการแจ้งข่าวด้วยความเป็นธรรมเรื่องการดำเนินการอันเปิดเผยในศาลหรือในที่ประชุม

ผู้นั้นไม่มีความผิดฐานหมิ่นประมาท”

“โดยสุจริต” คือ ผู้กระทำได้กระทำไปโดยไม่ได้มุ่งหมายให้ผู้อื่นเสียหายหรือโดยเชื่อมั่นว่าเป็นความจริงตามที่ตนเข้าใจ

ตัวอย่าง

กรณีเพื่อความชอบธรรม/ป้องกันตนตามมาตรา 329 (1)

คำพิพากษาฎีกาที่ 1077/2504 นสพ.ของโจทก์ลงบทความโจมตีจำเลยด้วยถ้อยคำรุนแรง จำเลยจึงต้องแก้ข่าวหรือบทความนั้นทางวิทยุและคำแถลงการณ์ โดยมีสิทธิอันชอบธรรมเพื่อป้องกันตน จำเลยไม่มีความผิดฐานหมิ่นประมาท

กรณีในฐานะเป็นเจ้าของพนักงานปฏิบัติตามหน้าที่ ตามมาตรา 329 (2)

คำพิพากษาฎีกาที่ 858/2523 จำเลยกล่าวข้อความพาดพิงถึงโจทก์ในขณะที่จำเลยเข้าประชุมข้าราชการประจำเดือนของอำเภอตามหน้าที่ที่จะต้องชี้แจงในที่ประชุม โดยมีได้จูงใจกล่าวให้โจทก์เสียหาย แต่เพราะมีความประสงค์จะมีให้มีบ่อนการพนันและช่องโหว่ในท้องที่ของจำเลย เป็นการแสดงข้อความโดยสุจริตในฐานะเป็นเจ้าของพนักงานปฏิบัติตามหน้าที่ ไม่เป็นการหมิ่นประมาท

กรณีติชมด้วยความเป็นธรรม คือ ติชมด้วยใจเป็นกลาง ตามมาตรา 329 (3) โดยพิจารณาจากความรู้สึกของบุคคลทั่วไป

คำพิพากษาฎีกาที่ 1752/2514 ข้อความโฆษณาที่ล้อเลียนคำพูดของผู้เสียหายซึ่งอยู่ในฐานะที่อาจถูกบุคคลอื่นล้อเลียนได้ด้วยข้อความอย่างเดียวกัน แม้จะหยาบคายหรือกล่าวเกินไปบ้าง แต่ก็รวมอยู่ในข้อความล้อเลียนย่อมไม่เป็นการหมิ่นประมาท

ข้อสังเกต

การล้อเลียนถือเป็นคำติชมสถานหนึ่ง แต่มักจะใช้ในแวดวงของคนสนิทสนมกัน อย่างไรก็ตามก็ติบุคคลที่อยู่ในฐานะที่คนทั่วไปย่อมรู้จัก หรือเป็น

คนของประชาชน เช่น นักการเมือง นักร้อง นักแสดง ย่อมถูกติชม หรือล้อเลียนได้ ซึ่งตามปกติจะไม่ถือสาถก

2.5 เหตุยกเว้นโทษ

มาตรา 330 ประมวลกฎหมายอาญา บัญญัติว่า

“ ในกรณีหมิ่นประมาท ถ้าผู้ถูกหาว่ากระทำความผิดพิสูจน์ได้ว่า ข้อความที่หาว่าหมิ่นประมาทนั้นเป็นความจริง ผู้นั้นไม่ต้องรับโทษ แต่ห้ามมิให้พิสูจน์ ถ้าข้อที่หาว่าหมิ่นประมาทนั้น เป็นการใส่ความในเรื่องส่วนตัวและการพิสูจน์จะไม่เป็นประโยชน์แก่ประชาชน”

หลักเกณฑ์

1. โจทก์ (ผู้ถูกใส่ความ) ต้องนำสืบให้ได้ว่าจำเลย (ผู้ใส่ความ) ได้กระทำความผิดประกอบความผิดในข้อหาหมิ่นประมาทเสียก่อน
2. หากจำเลย (ผู้ใส่ความ) ต้องการได้รับยกเว้นโทษความผิดในข้อหาหมิ่นประมาทนี้ ก็ต้องพิสูจน์ให้ได้ว่าเรื่องที่จำเลยหมิ่นประมาทนั้นเป็นความจริง แต่ทั้งนี้การพิสูจน์จะต้องมีลักษณะดังนี้
 - ไม่เป็นเรื่องส่วนตัว และ
 - การพิสูจน์ความจริงนั้นเป็นประโยชน์แก่ประชาชน

ข้อสังเกต

1. แม้เป็นเรื่องส่วนตัวแต่ถ้าการพิสูจน์ความจริงนั้นเป็นประโยชน์แก่ประชาชน ก็สามารถพิสูจน์ความจริงได้ หรือ
2. ถ้าไม่ใช่เรื่องส่วนตัว ก็สามารถพิสูจน์ความจริงได้ (คำพิพากษาฎีกาที่ 1072/2507) คำพิพากษาฎีกาที่ 1151/2503 ศาลฎีกาชั้นต้น ก้าวว่า นายอำเภอไม่เป็นประชาธิปไตย โดยบังคับให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเลือกตั้งคนไหน นายอำเภอชอบ ถ้าใครไม่เลือกก็ไม่ขอเงินเดือนขึ้นให้ นั่น ถ้าเป็นความจริงก็ถือได้ว่าเป็นประโยชน์แก่สาธารณชน

2.6 อำนาจศาลในคดีหมิ่นประมาท

มาตรา 332 ประมวลกฎหมายอาญา บัญญัติว่า

“ในคดีหมิ่นประมาทซึ่งมีคำพิพากษาว่าจำเลยมีความผิดศาลอาจสั่ง

- (1) ให้ยึด และทำลายวัตถุ หรือส่วนของวัตถุที่มีข้อความหมิ่นประมาท

(2) ให้โฆษณาคำพิพากษาทั้งหมดหรือแต่บางส่วนในหนังสือพิมพ์ หนึ่งฉบับหรือหลายฉบับครั้งเดียว หรือหลายครั้ง โดยให้จ่ายเป็นผู้ชำระค่าโฆษณา”

2.7 อายุความ

มาตรา 333 ประมวลกฎหมายอาญา บัญญัติว่า

“ความผิดในหมวดนี้เป็นความผิดอันยอมความได้”

ความผิดอันยอมความได้ ต้องฟ้องภายใน ๓ เดือนนับแต่วันที่รู้ถึงความผิดและตัวผู้กระทำความผิด

3. ความรับผิดฐานหมิ่นประมาทตามพระราชบัญญัติ ว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550

ความสำคัญในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ เนื่องจากในปัจจุบันระบบคอมพิวเตอร์ได้เป็นส่วนสำคัญของการประกอบกิจการและการดำรงชีวิตของมนุษย์ หากมีผู้กระทำความผิดประการใดๆ ให้ระบบคอมพิวเตอร์ไม่สามารถทำงานตามคำสั่งที่กำหนดไว้ หรือทำให้การทำงานผิดพลาดไปจากคำสั่งที่กำหนดไว้หรือใช้วิธีการใดๆ เข้าล่วงรู้ข้อมูลแก้ไข หรือทำลายข้อมูลของบุคคลอื่นในระบบคอมพิวเตอร์โดยมิชอบ หรือใช้ระบบคอมพิวเตอร์เพื่อเผยแพร่ข้อมูลคอมพิวเตอร์อันเป็นเท็จหรือมีลักษณะอันลามกอนาจาร ย่อมก่อให้เกิดความเสียหายกระทบกระเทือนต่อเศรษฐกิจสังคมและความมั่นคงของรัฐรวมทั้งความสงบสุขและศีลธรรมอันดีของประชาชน สมควรกำหนดมาตรการเพื่อป้องกันและปราบปรามการกระทำดังกล่าวจึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้⁴

บัญญัติที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดฐานหมิ่นประมาทสาระสำคัญอยู่ที่มาตรา 14 และมาตรา 16

มาตรา 14 บัญญัติว่า

“ผู้ใดกระทำความผิดที่ระบุไว้ดังต่อไปนี้ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ

⁴ ศิลป์ฟ้า ต้นศราวุธ. ผลกระทบของกฎหมายหมิ่นประมาทต่อเสรีภาพการแสดงออกในไทย. 2552.

(1) นำเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์ปลอมไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วนหรือข้อมูลคอมพิวเตอร์อันเป็นเท็จโดยประการที่น่าจะเกิดความเสียหายแก่ผู้อื่นหรือประชาชน

(2) นำเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์อันเป็นเท็จโดยประการที่น่าจะเกิดความเสียหายต่อความมั่นคงของประเทศหรือก่อให้เกิดความตื่นตระหนกแก่ประชาชน

(3) นำเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์ใดๆ อันเป็นความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งราชอาณาจักรหรือความผิดเกี่ยวกับการก่อการร้ายตามประมวลกฎหมายอาญา

(4) นำเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์ใดๆ ที่มีลักษณะอันลามกและข้อมูลคอมพิวเตอร์นั้นประชาชนทั่วไปอาจเข้าถึงได้

(5) เผยแพร่หรือส่งต่อซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์โดยรู้อยู่แล้วว่าเป็นข้อมูลคอมพิวเตอร์ตาม (1) (2) (3) หรือ (4)”

มาตรา 16 บัญญัติว่า

“ผู้ใดนำเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ที่ประชาชนทั่วไปอาจเข้าถึงได้ซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์ที่ปรากฏเป็นภาพของผู้อื่นและภาพนั้นเป็นภาพที่เกิดจากการสร้างขึ้นตัดต่อเติมหรือดัดแปลงด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์หรือวิธีการอื่นใด ทั้งนี้โดยประการที่น่าจะทำให้ผู้อื่นนั้นเสียชื่อเสียงถูกดูหมิ่นถูกเกลียดชังหรือได้รับความอับอายต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปีหรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าการกระทำตามวรรคหนึ่งเป็นการนำเข้าสู่ข้อมูลคอมพิวเตอร์โดยสุจริต ผู้กระทำไม่มีความผิด

ความผิดตามวรรคหนึ่งเป็นความผิดอันยอมความได้

ถ้าผู้เสียหายในความผิดตามวรรคหนึ่งตายเสียก่อนร้องทุกข์ให้บิดามารดา คู่สมรสหรือบุตรของผู้เสียหายร้องทุกข์ได้และให้ถือว่าเป็นผู้เสียหาย”

หลักเกณฑ์สำคัญในการกระทำความผิดฐานหมิ่นประมาทตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ยังคงเป็นไปตามหลักเกณฑ์ตามมาตรา 423 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และมาตรา 326 และมาตรา 328 ตามประมวล

กฎหมายอาญาแต่จะแตกต่างกันที่บทลงโทษซึ่งตามพระราชบัญญัตินี้ จะได้รับโทษสูงกว่า

ผลของการวิจัย

จากการศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับความผิดฐานหมิ่นประมาท บนสังคมออนไลน์สามารถวิเคราะห์ข้อมูลได้ ดังนี้

ถึงแม้ว่าในปัจจุบันจะได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติ ว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 แต่กฎหมายฉบับดังกล่าว ก็ยังไม่ครอบคลุมในเรื่องการกระทำความผิดฐานหมิ่นประมาทในสังคมออนไลน์ยังคงมีช่องว่างของกฎหมายที่ไม่สามารถลงโทษผู้กระทำความผิดฐานหมิ่นประมาทได้ทั้งหมด เพราะเจตนากรณีในเรื่องความรับผิดฐานหมิ่นประมาทของกฎหมายฉบับนี้มุ่งป้องกันการหมิ่นประมาทที่เป็นเว็บบอร์ด ซึ่งมีผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ต (ISP - Internet Service Provider) หรือเจ้าของเว็บไซต์ จดทะเบียนขึ้นมาและผู้ใช้ (User) สมัครรหัสผ่านเข้าไปใช้ในการตั้งกระทู้หรือแสดงความคิดเห็นต่างๆ ผ่านทางกระดานแสดงความคิดเห็น (Bulletin Board) ส่วนวิธีป้องกันการแสดงข้อความหรือการโพสต์นั้น เว็บไซต์โดยทั่วไปจะระบุเงื่อนไขในการใช้บริการ (Terms & Conditions)ว่าจะปฏิเสธความรับผิดในกรณีที่มีการหมิ่นประมาทผู้อื่นทางอินเทอร์เน็ตและอาจใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์แบบ pop-up ให้แสดงข้อความเงื่อนไขสิทธิดังกล่าวโดยปรากฏขึ้นบนหน้าจอคอมพิวเตอร์ก่อนที่ผู้ใช้บริการอินเทอร์เน็ตแต่ละรายจะเข้าไปใช้บริการก็แก้ไข ปัญหาได้ในระดับหนึ่ง ซึ่งอย่างน้อยก็พิสูจน์ได้ว่าผู้ใช้บริการได้ทราบแล้วว่าเว็บไซต์ที่ให้บริการเป็นเพียงสื่อกลางที่ใช้ในการติดต่อระหว่างกันเท่านั้นมิได้มีส่วนรู้เห็นถึงการกระทำความผิดใดๆ ที่เกิดขึ้นแม้แต่น้อย

การที่ผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ต (ISP - Internet Service Provider) บังคับให้บุคคลที่จะแสดงความคิดเห็นได้ต้องสมัครสมาชิกก่อนจึงทำให้ทราบว่าคนที่โพสต์ (Post) ข้อความหรือกระทำการหมิ่นประมาทในขณะเวลานั้นเป็นผู้ใดเพราะได้มีการสมัครโดยให้ข้อมูลส่วนบุคคลไปยังเจ้าของเว็บไซต์แล้ว

บางเว็บไซต์มีการสแกนบัตรประจำตัวประชาชนส่งให้เว็บมาสเตอร์ด้วย เช่น www.pantip.com จึงทำให้ไม่มีปัญหาในการติดตามตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษมากนัก เพราะกฎหมายฉบับนี้ตามมาตรา 26 บังคับให้บุคคลที่เป็นเจ้าของเว็บไซต์เก็บข้อมูลหรือข้อความที่สมาชิกไปโพสต์ไว้เป็นระยะเวลาอย่างน้อย 90 วันจึงสามารถลบได้

มาตรา 26 บัญญัติว่า

“ผู้ให้บริการต้องเก็บรักษาข้อมูลจราจรทางคอมพิวเตอร์ไว้ไม่น้อยกว่าเก้าสิบวัน นับแต่วันที่มีข้อมูลนั้นเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์แต่ในกรณีจำเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่จะสั่งให้ผู้ให้บริการผู้ใดเก็บรักษาข้อมูลจราจรทางคอมพิวเตอร์ไว้เกินเก้าสิบวันแต่ไม่เกินหนึ่งปีเป็นกรณีพิเศษเฉพาะรายและเฉพาะคราวก็ได้

ผู้ให้บริการจะต้องเก็บรักษาข้อมูลของผู้ใช้บริการเท่าที่จำเป็นเพื่อให้สามารถระบุตัวผู้ให้บริการนับตั้งแต่เริ่มใช้บริการและต้องเก็บรักษาไว้เป็นเวลาไม่น้อยกว่าเก้าสิบวันนับตั้งแต่การให้บริการสิ้นสุดลง

ความในวรรคหนึ่งจะใช้กับผู้ให้บริการประเภทใดอย่างไรและเมื่อใดให้เป็นไปตามที่รัฐมนตรีประกาศในราชกิจจานุเบกษา

ผู้ให้บริการผู้ใดไม่ปฏิบัติตามมาตรานี้ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าแสนบาท”

แต่ในความเป็นจริงการโพสต์หรือการกระทำความผิดฐานหมิ่นประมาทในปัจจุบันจะกระทำโดยการโพสต์ในพื้นที่ส่วนตัว เช่น facebook myspace twitter เป็นต้น ซึ่งเป็นสังคมออนไลน์ที่ไม่มีผู้ให้บริการเหมือนกับเว็บบอร์ดต่างๆ ไป จุดเด่นคือผู้โพสต์สามารถลบข้อความนั้นเองได้เลย หรือโพสต์ได้โดยไม่มีกรกัณฑ์กรองจากเว็บมาสเตอร์เหมือนเว็บบอร์ดจึงก่อให้เกิดการกระทำความผิดฐานหมิ่นประมาทได้ง่าย ตัวอย่างที่พบเห็นเชิงประจักษ์ คือ กรณีที่ผู้เข้าแข่งขันร้องเพลงในรายการ True Academy Fantasia ชื่อ มาร์ค V11 หรือ นายวิทวัส ท้าวคำลือ ที่ได้โพสต์วิจารณ์กล่าวหานายกรัฐมนตรีอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ผ่านทาง Facebook ทำให้เป็นที่วิพากษ์วิจารณ์กันอย่างแพร่หลาย แสดงให้เห็นถึง ความก้าวร้าวความรุนแรงของวัยรุ่น และคนสมัยใหม่ เป็นเหตุ

ให้เกิดพฤติกรรมเลียนแบบในวัยเด็ก หรือวัยรุ่น ในสังคมยุคปัจจุบัน ก่อให้เกิดความเสื่อมเสียของวัฒนธรรมไทยโดยละเลยกฎหมายได้

ตามพระราชบัญญัติ ว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 นั้นการรวบรวมพยานหลักฐานในการฟ้องร้องคดีนั้นต้องประกอบไปด้วยข้อมูลจราจรทางคอมพิวเตอร์ (traffic data) มาประกอบสำนวนและที่สำคัญที่สุด คือ หลักฐานจากไอซีที แต่หากล่าช้าเกิน 90 วัน เจ้าของเว็บไซต์ (ISP - Internet Service Provider) จะสามารถลบข้อมูลนั้นได้ก็จะไม่มีข้อมูลจราจรทางคอมพิวเตอร์มายืนยันเป็นหลักฐานในการกระทำความผิด ทำให้ผู้เสียหายต้องรีบดำเนินการฟ้องร้องภายในกำหนดเงื่อนไขดังกล่าวเพราะความเสียหายจะเกิดกับผู้แจ้งความ ส่งผลให้เจ้าพนักงานสอบสวนต้องเร่งรีบดำเนินการคดีเพราะโดยลำพังการพิมพ์ข้อความหรือภาพจากหน้าเว็บไซต์มาประกอบสำนวน โดยไม่มีข้อมูลจราจรคอมพิวเตอร์ มายืนยันอีกชั้นหนึ่งทนายจำเลยผู้ได้ อาจส่งผลให้คดีต้องถูกยกฟ้องได้ง่าย เพราะหน้าเว็บไซต์จัดทำได้ก็จะขาดพยานหลักฐานสำคัญไปดังนั้น หากผู้เสียหายไม่มีความชำนาญในการใช้สังคมออนไลน์หรือเล่นอินเทอร์เน็ตแล้วมีผู้โพสต์ข้อความหมิ่นประมาทตนจนเวลาผ่านไปเกือบจะครบ 90 วันตามกฎหมายถึงทราบว่ามีผู้หมิ่นประมาทตนก็อาจทำให้ผู้เสียหายเสียโอกาสในการฟ้องร้องคดีกับผู้กระทำความผิดและไม่สามารถลงโทษผู้กระทำความผิดได้

ประเด็นอีกประการหนึ่งคือแหล่งที่มาหรือสถานที่ๆ ใช้ในการกระทำความผิด เพราะในปัจจุบันการเข้าถึงสังคมออนไลน์ทำได้โดยง่าย เช่น โทรศัพท์มือถือ โทรศัพท์สมาร์ทโฟน Ipad BB หรือร้านอินเทอร์เน็ตคาเฟ่ ทำให้ติดตามตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษได้ยากมากขึ้น เพราะถ้าเป็นเครื่องมือสื่อสารประจำตัวถึงแม้จะตามได้ง่ายเพราะสามารถติดตามได้ตามเบอร์โทรศัพท์ แต่หากเป็นกรณีที่เจ้าของที่แท้จริงทำหายหรือมีผู้อื่นยืมแล้วนำเครื่องมือเหล่านั้นมากระทำความผิดก็ไม่สามารถนำผู้กระทำความผิดมาลงโทษได้ ในกรณีเป็นร้านให้บริการอินเทอร์เน็ตพบว่าในปัจจุบันบางร้านยังไม่มีการทำทะเบียนผู้เข้าใช้จึงทำให้ไม่สามารถทราบได้ว่าแต่ละวันมีใครใช้คอมพิวเตอร์เครื่องนั้นบ้าง ด้วยเหตุผลที่กล่าวมาทั้งหมดอาจจะเป็นอีกหนึ่ง

ช่องว่างของกฎหมายที่ทำให้ผู้กระทำความผิดยังคงหลุดพ้นจากความรับผิดชอบ เพราะไม่สามารถติดตามตัวมาลงโทษได้

ตามมาตรา 16 แห่งพระราชบัญญัติ ว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 นั้นมุ่งกล่าวถึงเฉพาะข้อมูลที่ปรากฏเป็นภาพของผู้ขึ้นและต้องผ่านการติดต่อ เติมหรือตัดแปลงด้วยวิธีการใดๆ อันจะทำให้บุคคลอื่นได้รับความเสียหายจึงจะมีความผิดตามมาตรา 326 นี้ ซึ่งขัดกับหลักกฎหมายอาญามาตรา 326 ที่วางหลักไว้ว่าการใส่ความผู้อื่นจริงไม่จริงหรือผิดกล่าวคือ หากตีความตามกฎหมายฉบับนี้จะเป็นความผิดที่ต่อเมื่อมีการติดต่อภาพ เติมหรือตัดแปลงรูปภาพของบุคคลคนอื่นหากเป็นภาพจริง โดยไม่ผ่านการติดต่อก็จะไม่เป็นความผิดนี่เป็นอีกหนึ่งช่องว่างของกฎหมายฉบับนี้ที่จะไม่สามารถลงโทษผู้กระทำความผิดฐานหมิ่นประมาทในมาตรานี้ได้ แล้วก็ต้องกลับไปใช้ในมาตรา 326 แห่งประมวลกฎหมายอาญาซึ่งมีโทษน้อยกว่า หากเป็นการกระทำที่มีความเสียหายต่อผู้เสียหายมาก เช่น ภาพโป๊เปลือยของบุคคลที่มีชื่อเสียง หรือภาพของบุคคลที่มีชื่อเสียงกำลังมีเพศสัมพันธ์ถูกเผยแพร่ในสังคมออนไลน์ก็ไม่สามารถลงโทษตามมาตรานี้ได้ทั้งๆ ที่มีความเสียหายต่อชื่อเสียงเป็นอย่างมาก

ตามมาตรา 16 แห่งพระราชบัญญัติ ว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 มุ่งคุ้มครองเฉพาะภาพเท่านั้น แต่หากเป็นอย่างอื่น เช่น เสียง ภาพล้อเลียนก็ไม่สามารถที่จะบังคับใช้ตามกฎหมายฉบับนี้ได้ เช่น มีการติดต่อเสียงของผู้เสียหายให้เป็นผู้ก่อการร้าย หรือการวาดภาพการ์ตูนล้อเลียนผู้เสียหายแล้วนำมาเผยแพร่ในสังคมออนไลน์ก็ไม่สามารถลงโทษผู้กระทำความผิดได้เพราะกฎหมายไม่ให้อำนาจ

บทสรุป

การหมิ่นประมาทบนสังคมออนไลน์สามารถฟ้องร้องได้ทั้งคดีอาญา และคดีแพ่งซึ่งต่างก็ถือว่าเป็นความผิดฐานหมิ่นประมาทด้วยการโฆษณาทั้งสิ้น โดยพิจารณาจากประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 328 และพระราชบัญญัติ ว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 มาตรา 14 และมาตรา 16 โดยคดีอาญาฐานหมิ่นประมาทนั้น และเป็นความผิดที่กฎหมายบัญญัติให้ยอมความกันได้เนื่องจากมิใช่คดีความผิดที่ร้ายแรง หากผู้กระทำความผิดรู้สึกสำนึกในการกระทำผิดด้วยการขอโทษหรือชดใช้ค่าสินไหมทดแทนความเสียหายแก่ผู้เสียหายและผู้เสียหายไม่ติดใจเอาความ คู่กรณีก็สามารถยอมความกันได้ด้วยการไกล่เกลี่ยประนอมข้อพิพาทเพื่อไม่ให้ข้อพิพาทถึงขั้นฟ้องร้องคดีเพราะเมื่อมีการยอมความกันโดยถูกต้องตามกฎหมายแล้วสิทธิในคดีอาญามาฟ้องย่อมระงับไป

สำหรับวิธีการหมิ่นประมาทในสังคมออนไลน์ ซึ่งมีความผิดตามกฎหมาย สามารถจำแนกได้ 3 ลักษณะ ดังนี้ คือ

1. การหมิ่นประมาททาง E-mail ตัวอย่างที่เราทราบทางสื่อมวลชน กรณีที่มีบุคคลได้ส่งภาพที่ไม่เหมาะสมของนักแสดงไปกับ E-mail ให้แก่ผู้อื่นทำให้เกิดการดำเนินคดีต่อผู้ที่ส่งภาพดังกล่าว ซึ่งเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 326 ซึ่งในปัจจุบันวิธีนี้เหลือน้อยมาก

2. การหมิ่นประมาททาง Web site หรือเว็บไซต์ที่เปิดให้มีการแสดงความคิดเห็นบนกระดานแสดงข้อความ (Bulletin Board) ตัวอย่างที่พบเห็นโดยทั่วไป คือ การนำข้อความ หรือภาพที่เป็นการใส่ความโป่งใน Web site หรือตั้งกระทู้ถามหรือแสดงข้อเท็จจริงต่างๆ บน Web board ในลักษณะใส่ความและทำให้ผู้อื่นเสียหาย ที่พบอยู่เป็นประจำบน Web board ของ Web site ต่างๆ ซึ่งนอกจากจะเป็นความผิดตามฐานหมิ่นประมาทตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 326 แล้วและมีความผิดฐานหมิ่นประมาทด้วยการโฆษณาตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 328 ซึ่งผู้กระทำต้องรับโทษหนักกว่ามาตรา 326 แล้วยังมีความผิดตามมาตรา 14 และมาตรา 16 แห่ง

พระราชบัญญัติ ว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 และอาจจะต้องรับผิดทางแพ่งด้วย

3. การหมิ่นประมาททางสังคมออนไลน์ (Social Network) เช่น โปรแกรม IRC Pircq ICQ Yahoo Msn Facebook myspace Blog หรือ โปรแกรม Microsoft MSN ที่ Server ได้จัดให้บุคคลอื่นเข้าไปพิมพ์ข้อความสนทนาหากข้อความที่พิมพ์มีลักษณะหมิ่นประมาทผู้อื่นแล้วก็จะเป็นการหมิ่นประมาททางสังคมออนไลน์อย่างหนึ่ง

ข้อเสนอแนะ

ถึงแม้ความผิดฐานหมิ่นประมาทจะเป็นความผิดส่วนตัวและเป็นความผิดเล็กน้อย แต่ถ้าทางรัฐบาลปล่อยปละละเลยในการติดตามตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษตามกฎหมายก็จะก่อให้เกิดความวุ่นวายเกิดขึ้นในสังคม ก่อให้เกิดความไม่เกรงกลัวต่อกฎหมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสังคมเต็มไปด้วยความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีแบบทุกวันนี้ ยิ่งเอื้อต่อการกระทำความผิดฐานหมิ่นประมาทได้ง่ายและสามารถหลีกเลี่ยงกฎหมายได้มากขึ้น ดังนั้นเพื่อความเป็นธรรมต่อผู้ถูกหมิ่นประมาทและเพื่อการบังคับใช้กฎหมายให้เกิดความศักดิ์สิทธิ์และสมเจตนารมณ์ของกฎหมายผู้วิจัยจึงใคร่ขอเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายและวิธีการที่จะแก้ไขปัญหาดังกล่าวดังต่อไปนี้

1. ควรมีการแก้ไขกฎหมายตามพระราชบัญญัติ ว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 มาตรา 16 จาก “ผู้ใดนำเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ที่ประชาชนทั่วไปอาจเข้าถึงได้ซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์ที่ปรากฏเป็นภาพของผู้อื่น” เป็น “ผู้ใดนำเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ที่ประชาชนทั่วไปอาจเข้าถึงได้ซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์ที่ปรากฏเป็นภาพ เสี่ยง ข้อความ หรือการกระทำในลักษณะหนึ่งใด” ซึ่งมีแก้ไขที่ผู้วิจัยเสนอแนะนี้จะทำให้ครอบคลุมในการกระทำความผิดมากขึ้นเพราะตามบทบัญญัติในปัจจุบันมุ่งคุ้มครองเฉพาะที่เป็นภาพเท่านั้น

2. ควรมีการบังคับให้ผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ต (ISP - Internet Service Provider) เก็บข้อมูลที่สมาชิกมาโพสต์ในเว็บไซต์ของตนอย่างน้อยเป็นระยะเวลา 1 ปี เพื่อให้โอกาสแก่ผู้เสียหายในการดำเนินคดีเพราะตามพระราชบัญญัติ ว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 ในมาตรา 26 กำหนดให้เก็บไว้ 90 วันถือว่าระยะเวลาน้อยเกินไป

3. ควรมีการจัดตั้งหน่วยงานองค์กรภาครัฐที่นอกเหนือจากเจ้าหน้าที่ในกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศ ให้มีหน้าที่โดยตรงในการสอดส่องดูแลเว็บไซต์ที่เป็นการแสดงความคิดเห็น (Bulletin Board) และสังคมออนไลน์ (Social Network) เป็นการเฉพาะ

มหาวิทยาลัยบูรพา
Burapha University

รายการอ้างอิง

- ฉัญญลักษณ์ เหล็กพิมาย. *ภัยมืดที่แฝงมากับสังคมออนไลน์*. ชลบุรี:
สำนักบริการวิชาการ มหาวิทยาลัยบูรพา, 2553.
- พรเทพ ทวีกาญจน์. *การหมิ่นประมาททางอินเทอร์เน็ต*. หนังสือข่าว ส.ส.ท.
เชียงใหม่ เขต 1. 2551.
- พิสิษฐ์ วงศ์เถียรธนา. *ความรับผิดชอบทางอาญารัฐานหมิ่นประมาทที่กระทำ
ต่อบุคคลสาธารณะในแวดวงการเมืองการปกครองและระบบราชการ*.
วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, สาขานิติศาสตร์, คณะนิติศาสตร์,
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2552.
- ศิลาป้า ต้นศราวุธ. *ผลกระทบของกฎหมายหมิ่นประมาทต่อเสรีภาพการ
แสดงออกในไทย*. กรุงเทพมหานคร: สภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ,
2552.